

Obsah

Předmluva.....	7
Úvod pro majitele, trenéry a chovatele.....	9
Úvod pro psy	11
Co je to kliktrénink?	13
Pozitivní a negativní posílení	21
Čtyři tajemství dobrého trenéra.....	37
Najděte efektivní posilovač!.....	57
Podmíněný posilovač.....	67
Zacvičovací techniky	75
Trénink s targetem	87
Ovládání stimuly	105
Zpětná řetězová reakce.....	111
Aportování.....	121
Generalizace (zevšeobecňování)	127
Přechodoví psi (a koně)	129
Pět běžných syndromů	135

Praktický trénink	139
1. Naučení podmíněného posilovače	145
2. Kontakt – pohled na majitele	147
3. Targeting (cílení)	149
4. Následování majitele.....	150
5. Poslušná chůze na vodítku.....	152
6. Přivolání	154
7. „Sedni“	156
8. „Lehni“	158
9. „Stůj“.....	160
10. „Volno“/„prosím“	161
11. Nasazení obojku.....	163
12. Trénink doteku	164
13. Slušné zdravení.....	167
14. Slušné zdravení pro podezřívavé psy	170
15. Čekání o samotě.....	172
16. Pobyt v kleci nebo ohrádce.....	174
17. Omezení kousání u štěněte	176
18. Zvykání na okolí	178
19. Pevné držení předmětu.....	179
20. Aportování	182
21. Rozsvítit a zhasnout.....	184
22. Zavření zásuvky.....	186
23. Jízda v kolečku	188
24. Dojít ke členu rodiny (hra na pošťáka)	190
25. Lehnout si do pelíšku, když někdo zazvoní na zvonek	193
26. Přinesení novin ze schránky	196
27. Vytažení prádla z pračky.....	199
28. Otočka kolem dokola.....	201
29. Výběr správného nářadí.....	203
30. Přinesení limonády z ledničky	206
Několik slov nakonec	209
O autorech.....	213
O Canis	217

Předmluva

V polovině devadesátých let explodoval v USA zájem o kliktrénink. Na severu Evropy tehdy o kliktréninku moc majitelů psů nevědělo a ti, kteří se o něm doslechli, na něj pohlíželi s podezřením a obavami. V posledních letech se však Norové, Švédové a Dánové o kliktrénink začali zajímat, asi hlavně díky knihám Karen Pryor, která má velkou schopnost vysvětlit složitou teorii jednoduchým a pochopitelným způsobem. Právě ona nás před třemi lety pobídla k tomu, abychom vydali tuto knihu. Doufáme, že jsme se od té doby něco přiučili a že toto druhé vydání vám představí báječný svět kliktréninku ještě lépe.

Pokusili jsme se napsat knihu, která se hodí do našich severských podmínek. Kniha je určena především těm majitelům psů, jejichž pes musí fungovat v běžném životě. Doufáme také, že kniha bude užitečná i pro cvičitele, kteří pořádají kurzy pro majitele psů. Do praktické části knihy jsme zařadili cvičení, o nichž se domníváme, že budou užitečná pro každého, a k tomu jsme pro zábavu přidali několik cirkusových kousků. Snažili jsme se, aby teorie nebyla únavně dlouhá a aby praktická cvičení byla popsána co nejkonkrétněji. Ze zkušenosti víme, že to usnadňuje porozumění textu a že čtenáři potom snáze převádějí teorii do praxe. Přečíst si tuto knihu je jako přečíst partituru bez poslechu hudby. Až v praxi opravdu pochopíte, o čem píšeme.

Až se vám trénink začne dařit, začněte se na popisy cvičení v této knize dívat, jako se jazzový hudebník dívá na hudební téma – jako na něco, co je možné pozměňovat a rozvádět. Nemusíte věci dělat přesně tak, jak je popisujeme, nejdůležitější je pochopit principy a posléze je používat k vytvoření vlastních řešení problémů, kterým s vaším psem čelíte.

Říká se, že dobře provedený kliktrénink je umění. Někdo tvrdí, že fotbal je také umění. Jak fotbal, tak malování, hudba nebo kliktrénink je především trénink mechanických schopností. To znamená, že k ovládnutí tréninku psa není třeba zvláštního vrozeného talentu. Ale musíte cvičit! Čím víc svého psa trénujete, tím lepší jsou vaše mechanické schopnosti. Jak se budete zlepšovat, uvidíte, že i váš pes se bude učit rychleji.

Velkou výhodou psů je, že s námi mají neuvěřitelnou trpělivost, zatímco my se učíme, jak je trénovat.

Účelem této knihy není pokrýt vše, co byste měli o psech a jejich tréninku znát. Jinak řečeno – měli byste toho o psech vědět daleko víc, než jenom jak je trénovat pomocí kliktréninku. Cílem této knihy je představit vám kliktrénink tak, abyste mohli začít prakticky trénovat, a hlavně abyste dostali chuť naučit se o této metodě víc.

Trénink psa nemá být nutné zlo, které musí člověk protrpět, aby mohl se svým psem zvládat každodenní život. Doufáme, že se necháte unést vlastním tréninkovým procesem a naučíte se cenit si tréninku jako takového, ne jenom proto, že se díky němu váš pes stane poslušným. Doufáme, že se svým psem zažijete mnoho krásných okamžiků, stejně jako my s těmi našimi.

Chceme poděkovat Ricovi, Kirovi, L-Kirovi, Marcovi, Cece, Tie a Ergovi za to, co nás o tréninku naučili – a hlavně za trpělivost, kterou s námi měli, zatímco jsme se snažili – a stále snažíme – být šikovnější. Tato kniha je věnována vám.

Morten Egtvedt a Cecilie Køste

Úvod pro majitele, trenéry a chovatele

Tato kniha pojednává o kliktréninku. Kliktrénink je velice efektivní a zábavná metoda trénování. Zkušení trenéři kliktréninku říkají, že touto metodou můžete naučit svého psa čemukoli, čeho je fyzicky a psychicky schopen. Je jedno, jestli chcete mít hodného psa do rodiny, na lov nebo psa, který se úspěšně prosazuje na soutěžích v agility a obedience. Teorie kliktréninku se vám bude hodit v každém případě. A pokud je vaším cílem trénovat kočku, koně, tchoře, andulku, děti nebo partnera, fungují tyto metody stejně dobře i na ně.

Kliktrénink však není nějaká zázračná metoda, ač ho někteří tak představují. Můžete se na principy kliktréninku dívat jako na závodní auto. Má potenciál neuvěřitelné rychlosti, ale můžete se s ním také pořádně vybourat, pokud nepoužíváte pedály plynu a brzdy správně.

Pokud jste si tuto knihu koupili, protože hledáte nějaké rychlé řešení problémů se svým psem, musíme vás zklamat. Zázraky vám neslibujeme, jenom principy efektivního tréninku. Navíc musíte být připraveni na to, že vás to bude stát nějaký ten čas a úsilí, než do nové teorie proniknete. Poté musíte pravidelně trénovat, abyste si vytvořili praktickou dovednost, která je k efektivnímu tréninku psa nutná. Ale můžeme vás uklidnit, kliktrénink nebudete vnímat jako práci. Až začnete s kliktréninkem, nebudete chtít přestat, stanete se na něm závislí. Riskujete, že si na něm vytvoříte závislost, a ještě se vám to bude líbit!

Mnoho věcí, které si v této knize přečtete, se bude lišit od toho, co jste se o psech a jejich tréninku naučili doposud, a možná to bude chvílemi i matoucí. Pokud jste si koupili tuto knihu, znamená to, že se chcete naučit víc a že máte také otevřenou a zvědavou mysl. Možná vám někdo řekl, že kliktrénink je těžký nebo že je to úplná blbost – a přesto jste si tuto knihu koupili! Krátce řečeno, vůbec se o vás nebojíme. Víme, že budete kritickým čtenářem a že si uděláte svůj vlastní názor.

Kliktrénink je naštěstí logický a v podstatě i snadno pochopitelný. Po nějaké době budete na všech živých organizmech ve svém okolí (včetně vašeho psa) každý den pozorovat, jak zákony učení fungují v praxi.

Pokud váš pes dělá něco, co nechcete, pravděpodobně se snažíte jeho chování usměrnit. Nyní začnete vyhledávat všechny malé i velké pozitivní věci, které váš pes dělá, a budete je odměňovat. Budete překvapeni tím, jak je to efektivní. Ze začátku to bude nezvyklé, ale po chvíli si zvyknete. Hodně lidí, kteří s klikrtréninkem začali, říká, že získali lepší vztah nejenom ke svému psovi, ale také ke svým přátelům, kolegům a především ke své rodině, když tento způsob myšlení převedli do běžného života. Ale nejdřív se soustředíme na psa.

Ze začátku se vám bude možná zdát, že zvládnout najednou klikr, pamlsky a psa je složité. Máme přece jenom dvě ruce, že ano. Po nějaké době vám ale bude připadat, že to jde samo, jako by chvíli trvalo, než si to „sedne“. Začnete rozvíjet všechny mechanické dovednosti, které každý dobrý trenér psů musí mít. Pokud jste nažhavení a hodně trénujete, můžete být velmi dobří za poměrně krátkou dobu a také si všimnete, že je stále lehčí vašeho psa učit novým kouskům. Oba se časem naučíte „se učit“, a zničehonic půjde trénink jako po másle. Jakmile vy i váš pes zvládnete základní dovednosti, budete nacvičovat nové kousky rekordní rychlostí!

Pokud máte psa, který byl dlouhodobě trénován takzvanými tradičními metodami, zjistíte, že vám to ze začátku půjde hodně pomalu. Váš pes asi nebude zvyklý být iniciativní a sám zkoušet různé nové věci, potřebuje nějaký čas, aby si zvykl. Na druhou stranu, máte-li štěně či mladého psa, asi budete záhy dělat velké pokroky.

Berte to s klidem. Připravte si klikr, pamlsky, který má váš pes rád, a bavte se spolu. Uvidíte, že výsledky se po chvíli dostaví. Nerozčilujte se nad chybami, které zpočátku děláte. Jistě jich nebude málo. Raději se těšte z toho, co děláte správně, a také si nezapomeňte povšimnout, jakou radost činí tato práce vašemu psovi.

Úvod pro psy

(Majitelé, tuto kapitolu nečtěte!)

Během následujících dní se tvůj majitel pravděpodobně začne chovat poněkud zvláště. Možná bude ležet na gauči, číst tuto knihu, a najednou s nadšeným úsměvem vyskočí, najde pamlsky a klikr a začnete spolu dělat spoustu divných věcí, které zpočátku možná budou vypadat nesmyslně.

Měj se svým majitelem trpělivost! Každý pes ví, že jeho majitel se nevyčvíčí za den. Proto je třeba pracovat trpělivě a cílevědomě, tvůj pániček bude den ode dne šikovnějším a šikovnějším.

Dobrou zprávou je, že čas šhubání vodítkem, nadávání z neznámých důvodů a jiné nepříjemné věci se navždy stanou historií. Můžeš získat majitele svých snů!

O čem my psi sníme? Je pravdou, že naši majitelé mají spoustu věcí, které se nám líbí. Mají pamlsky, hračky a jiné zábavné věci. Oni rozhodují, kdy se chodí na procházku, kdy se můžeme proběhnout bez vodítka, hrát si s ostatními psy a očurávat patníky. Rozhodují dokonce i o tom, kdy se nám dostane pozornosti a kdy se můžeme pomazlit. Ale tomu je teď konec! Přišel k nám kliktrénink a s ním i naše šance rozhodovat o tom, co máme rádi.

Trénovat majitele kliktréninkem je v podstatě docela jednoduché. Jde o to naučit majitele „kliknout“, a pokaždé, když to udělá, dostaneš něco, na co máš chuť. Existuje spousta způsobů, jak přimět majitele k tomu, aby kliknul. Jaká strategie funguje, to závisí na tom, jakého máš majitele, a někdy musíš udělat i několik různých věcí, aby kliknul.

Jednou z osvědčených metod, jak přimět majitele kliknout, je jít klidně vedle něj bez tahání za vodítko. (Ano, je to nezvyklé, ale zkus to!) Když to uděláš, většina majitelů klikne a pravidelně tě odmění. Občas musíš přistoupit k drastičtějším věcem, třeba dělat mrtvého, lehnout si, přinést věci, které pohodil, anebo válet sudy. Musíš to prostě vyzkoušet a zjistit, co vede k tomu, aby tě majitel poslouchal (tj. kliknul a odměnil tě). Dřív

nebo později se ti to podaří! Nebude se na tebe zlobit, pokud se ti to nepovede napoprvé, takže můžeš pokračovat v pokusech, dokud se ti nepodaří najít metodu, která funguje.

Nezapomeň, že majitelé mohou být pěkně vykutálení. Ze začátku bude možná stačit udělat dva tři kroky, než tě bude poslouchat (tj. klikne a odmění tě). Ale později je možné, že budeš muset jít i dvě stě nebo tři sta metrů, než kliknou. Jde o to být trpělivý a nevzdávat to! Pokud chceš svého majitele naučit, kdy tě má pustit na volno, měl bys ho naučit pokyn, kterému říkáme „sednout-a-upřeně-se-dívat-na-majitele“. To většínou rychle vede k cíli!

Někteří z vás si všimnou, že majitelé nejsou tak šikovní, jak byste si přáli. Bohužel je třeba přiznat, že ne všichni lidé mají dost trpělivosti pro tento druh tréninku. Někdo se k tomu nehodí. V každém případě jste to aspoň zkusili, a není to vaše chyba, že to nevyšlo. A vždycky si můžeš sehnat, na co máš chuť, tou starou dobrou metodou – taháním na vodítku, aby ses dostal rychleji dopředu, štěkat jako blázen, abys nemusel být sám, a krást pamlsky ze stolu. To taky funguje!

Být psem je v podstatě jednoduché. Děláme to, co se nám vyplatí!

Kapitola první

Co je to kliktrénink?

Možná jste v poslední době slyšeli někoho mluvit o kliktréninku. Aha, říkáte si. Další revoluční metoda, která je odpovědí na veškeré problémy majitelů psů. Ani jedno, ani druhé není pravdou.

Historie kliktréninku

Kliktrénink není žádný nový objev. Tato metoda je založena na vědeckých poznatcích o učení, které jsou známé od třicátých let dvacátého století. Mezi pejskaři se metoda stala populární až v posledním desetiletí, asi především díky americké trenérce delfínů, bioložce a spisovatelce Karen Pryor. O kliktréninku napsala několik knih. Spolu s Garym Wilkesem absolvovala v devadesátých letech v USA přednáškové turné pro pejskaře. To byl začátek revoluce.

Popularita kliktréninku následně rychle rostla díky internetu, který se v té době rozšiřoval po celém světě. Na internetových stránkách si majitelé psů z celého světa mohli přečíst články Karen Pryor, Boba Baileyho a dalších průkopníků kliktréninku. Díky internetu bylo také možné probírat problematiku výcviku s ostatními chovateli v USA, Norsku i Austrálii, což bylo ještě o pár let dřív nemyslitelné.

Pokud dnes na internetu zadáte do vyhledávače výraz „kliktrénink“ (nebo „clicker training“), najdete bezpočet stránek, knih a filmů na toto téma.

Aha, tato zázračná metoda má být řešením na veškeré problémy, které mohou majitele psů potkat. Bohužel tomu tak není. Jako u ostatních metod výchovy a výcviku psa záleží výsledek především na vašem vlastním přístupu a praktických dovednostech. Pokud do závodního auta posadíte babičku, neznamená to, že pojedou rychle. Ale dojde-li k nehodě, je poněkud nespravedlivé vinit z ní to auto...

Aha, říkáte si, takže klikrtrénink není žádnou novinkou ani revolucí, ba ani zázračným všelékem. Tak proč mám tedy tuto knihu číst? Odpověď zní: klikrtrénink je efektivní a zajímavá metoda, kterou stojí za to znát. Je jenom na vás, zda se stanete na klikrtréninku stoprocentně závislí, nebo zda se stane jenom jednou z mnoha technik ve vašem repertoáru. Jediné, co riskujete přečtením této knihy, je, že se naučíte něčemu novému!

Klikrtrénink se dnes používá v řadě oblastí. Tato metoda se dobře hodí k tomu, naučit psa chodit pěkně na vodítku a přijít na zavolání, ale i k tomu, když ho chcete naučit pokročilé poslušnosti nebo cirkusovému umění. Také ji lze využít k trénování služebních psů a agility. Dokonce i majitelé loveckých psů se s touto metodou začínají seznamovat. S tím, jak se stále více majitelů seznamuje s touto metodou, rostou i možnosti jejího využití.

Ale co to vlastně je klikrtrénink? V době, kdy s ním Karen Pryor začínala, bylo poměrně jednoduché na tuto otázku odpovědět. Nyní, když ho využívá stále víc a víc pejskařů, se tato metoda začala dělit na různé směry a školy. Někdo pokračuje v klikrtréninku podle „ideálů“ Karen Pryor, zatímco jiní trenéři smíchali klikrtrénink se svými vlastními metodami. Takže pokud dnes majitel psa prohlásí, že používá klikrtrénink, neřekne vám to příliš mnoho o tom, jak vlastně v praxi trénuje. Začneme proto objasněním toho, co do klikrtréninku vkládáme my.

Čtyři nutné zásady „pravého“ klikrtréninku

Klikrtrénink charakterizují následující principy:

- 1. Zaměřujeme se na správné chování.**
- 2. Pes má nabízet chování dobrovolně.**
- 3. Používáme podmíněné posilovače.**
- 4. Soustředíme se na to, co vidíme.**

Teď se podívejme na každý bod trochu podrobněji.

Zaměřujeme se na správné chování

Pokud používáme klikrtrénink, nesoustředíme se na korekci chování psa, pokud dělá něco špatně nebo dělá věci, které nechceme. Po celou dobu se soustředíme na ty malé krůčky, které pes dělá dobře, a odměňujeme je (čímž je posilujeme). Pokud je nějaké chování posíleno, bude

ho pes opakovat častěji. Pokud jste šikovní a daří se vám odměňovat psa, jenž dělá věci, které chcete, bude pes tyto věci dělat stále častěji. Zní to jednoduše – a taky to jednoduché je!

Ale co s nežádoucím chováním? Copak lze odnaučit psa nezbedností pouhým odměňováním? To zní opravdu jako pohádka. Nejenom že je to možné – je to nejméně dvakrát tak efektivní než trestání! Soustředte se na to, co chcete, aby pes dělal, ne na to, co nechcete, aby dělal. Místo toho, abyste trestali psa za to, že štěká, můžete ho pravidelně odměňovat za to, že je zticha. Tím pádem se chvíle ticha budou stále prodlužovat a období štěkotu se zároveň s tím budou zkracovat. Už chápete, o co tady jde?

Jde o to naučit se přemýšlet tak trochu „obráceně“. Pokud se zamyslíte nad tím, jaké váš pes dělá lumpárny, jistě dokážete také přijít na to, co chcete, aby dělal místo nich. Tahá za vodítko? Odměňte ho, když jde pomalu. Dívá se váš pes stále jen na ostatní psy? Odměňte ho, pokud se dívá na vás. Skáče, když se zdraví s nějakým člověkem? Věnujte mu pozornost, jenom pokud stojí všema čtyřma na zemi.

Pokud víte, co chcete, aby pes udělal, musíte ho za toto chování odměňovat často. Sami si záhy všimnete změny v jeho chování. Až začnete přemýšlet tímto způsobem, zaručujeme vám, že se vám otevře zcela nový svět, a to nejenom po stránce trénování psů. Jen se zamyslete nad tím, jaké metody používáte, pokud chcete, aby děti, manžel nebo kolega v práci pro vás něco udělali...

I když prosazujeme, že je neefektivnější odměňovat psa, pokud dělá něco dobře, neznamená to, že ten, kdo trénuje metodou kliktréninku, nikdy nemůže říct ne nebo jinak zabránit tomu, aby pes dělal neplechu. Když pes udělá něco, co nechcete, třeba vám uteče, žere záclony nebo leze na kuchyňskou linku, samozřejmě jenom nestojíte a nečekáte, až zase sleze dolů, abyste mohli kliknout! Zastavíte ho okamžitě! Toto nemá s tréninkem v podstatě nic společného, jedná se o zvládnutí akutní situace, jakési hašení požáru. Ale až ten požár uhasíte, měli byste začít přemýšlet, co psa naučit místo toho, aby žral záclony nebo skákal na stůl. Pak už nebudete muset hasit žádné požáry po celý zbytek jeho života...

Takže rozlišujte mezi hašením požárů a tréninkem a dávejte si pozor, abyste častěji trénovali než hasili! V plánovaném učení a tréninku je nejefektivnější odměnit psa tehdy, když dělá úkol správně. S pozitivním posilovačem jde trénování rychleji, vašemu psovi se trénink bude líbit a vyhnete se veškerým problémům, které s sebou přináší nadávky, šukbání vodítkem a jiné negativní metody.

Pes má nabízet chování dobrovolně

Tento požadavek je podle nás ze všech nejdůležitější, a je to zároveň princip, díky kterému je kliktrénink tak zábavný a účinný. Představte si, že chcete naučit svého psa povel „sedni“. Pokud jste četli knihy o výchově psů, dozvěděli jste se v nich, že máte psovi podržet před nosem pamlssek, který následně zvednete tak vysoko, abyste ho nalákali do pozice vsedě. Nebo také že máte tlačit zadek psa směrem dolů.

S metodou kliktréninku to děláme šikovněji. Nebo, přesněji řečeno, neděláme vůbec nic! Jenom stojíme s klikrem připraveným v ruce a pamlskem v kapse – a trpělivě čekáme. Když si pes sám od sebe sedne, klikněte a odměňte ho. Příště si sedne o trochu dřív. Chcete naučit psa, aby přišel na zavolání? Klikněte a odměňte ho pokaždé, když k vám sám od sebe přijde! Po nějaké době k vám bude chodit častěji a častěji.

Váš pes už umí sedět, ležet, stát, běžet, jít pomalu, aportovat různé věci, štěkat, být zticha a spoustu dalších věcí. Jsme si jistí, že váš pes všechny tyhle věci dělá každy den! Pokud chcete psa naučit dělat tyto věci na povel, můžete začít klikat a odměňovat ho pokaždé, když to udělá sám od sebe. Pokud odměňujete jisté chování, bude ho pes dělat častěji. A když to chování pes po chvíli vykonává spolehlivě, můžete k tomu připojit nějaký povel nebo pokyn. (K tomu, jak naučit psa povely, se vrátíme později.)

Ze začátku to bude chvíli trvat, než pes začne dělat věci sám od sebe. Ale po čase objeví, že kliknete a odměníte ho, pokud vám nabídne určité chování. Stane se šikovnějším a sám od sebe bude zkoušet různé věci. Bude si s vámi hrát na „samá voda, samá voda, přihořívá, hoří!“. Mám si sednout? A co třeba lehnout? To taky ne? A co třeba válet sudy? Ano! S takovými psy je zábava. Takhle vypadá radost ze života v praxi! Jednoduché? Ano! Efektivní? Jistě!

Používáme podmíněné posilovače

Tady se dostáváme ke klikru. Podmíněný posilovač je to, co psa upozorní, že ta opravdová odměna je na cestě (například pamlssek, tenisák nebo něco jiného, zábavného). Klikr je malá krabička z umělé hmoty, která vydává ostré „kliknutí“. Jakmile se pes naučí, že tento zvuk znamená blížící se odměnu, začne mu klikr předávat velmi jasnou informaci. Díky klikru můžeme posílit žádané chování přesně v tom okamžiku, kdy pes zrovna netáhne na vodítku, když se dívá na nás místo na jiného psa na opačné straně ulice, nebo přesně v tom okamžiku, kdy se při lehání dotknou oba jeho lokty země. Jinými slovy, můžete psovi říct přesně,

kteřou věc chcete, aby dělal. Zkušení trenéři vědí, jak důležité je pro správný výsledek načasování. Díky přesnému načasování můžeme výrazně zkrátit dobu učení.

Pokud kliknete zrovna v okamžiku, kdy váš pes dělá něco správně, většinou nevdá, že se samotná odměna (pamlsek, míček apod.) dostaví až o několik sekund později. Pes si spojí to, co dělal v okamžiku kliknutí, s odměnou. Dívejte se na klikr jako na fotoaparát – v okamžiku kliknutí vyfotíte to, co je správné a co chcete, aby pes dělal. Odměna přijde později.

Podmíněný posilovač může být spousta jiných věcí, nejenom klikr. Ale k tomu se také ještě vrátíme.

Soustředíme se na to, co vidíme

Ptali jste se někdy sami sebe, na co asi váš pes myslí? Co se tomu zatracenému psovi asi tak honí hlavou, když na vaše zavolání nepřijde? Nejste v tom sami. Hodně pejskařů analyzuje své psy. Problém je, že je pro nás nemožné zjistit, co si pes vlastně myslí. Naše představa o tom, co se odehrává v jeho mozku, je v nejlepším případě kvalifikovaný odhad nebo přetlumočení (což samo o sobě může být velmi zajímavým námětem k diskusi nad hrníčkem kávy s ostatními pejskaři).

My, co trénujeme kliktrénink, to máme podstatně jednodušší. O to, co se honí našim psům hlavou, se nestaráme, stejně jako o ostatní věci, které nevidíme (alespoň ne při tréninku). Člověk se dostane daleko dál, pokud se soustředí na to, co JE vidět.

A věci, které jsou při tréninku psa vidět, je hodně:

- **Situace:** Vidíme, co se kolem nás děje, když trénujeme.
- **Chování:** Vidíme, jak se pes chová.
- **Následky:** Vidíme, co se děje po chování, např. že pes dostal pamlsek poté, co si sednul, nebo že se pes dostal k patníku poté, co táhnul na vodítku.
- **Načasování:** Vidíme také, jak precizně dokážeme odměnit. Co dělal pes v okamžiku, kdy jsme kliknuli?
- **Požadavky:** Vidíme, co pes musel udělat, abychom kliknuli.
- **Posilovací frekvence:** Vidíme, jak dlouhá doba uběhla od každé odměny.
- **Kvalita posílení:** Vidíme, jak intenzivně se pes chová, když dostane odměnu.

Všechny tyto prvky je možné vidět a dohromady nám dají víc informací než čtení myšlenek. Nemůžeme změnit, jak pes myslí. (Nebo jsme přinejmenším ještě nezjistili, jak se to dělá.) Ale můžeme změnit způsob našeho tréninku. Pokud chceme změnit náš způsob tréninku, musíme změnit věci, které vidíme a s kterými můžeme něco dělat.

Protože se soustředíme na věci, které jsou viditelné, tak i rady, které dostanete od zkušeného klikrtrenéra, budou podstatně konkrétnější než rady od trenérů užívajících jiné metody výcviku. Od nás například nikdy neuslyšíte následující rady:

- Musíte být lepším vůdcem smečky.
- Je důležité, aby vám pes věřil.
- Pes si musí myslet, že jste šéf.
- Musíte zlepšit spolupráci se psem.
- Musíte pracovat jako tým.

Tyto rady jsou jistě míněny dobře, ale co vlastně znamenají? Podobné abstraktní rady najdete ve spoustě kynologické literatury. Jak z nich má chudák majitel pochopit, jak trénovat svého psa?

Od nás naopak můžete dostat rady podobné těmto:

- Kliknuli jste o půl vteřiny pozdě. Příště se pokuste kliknout přesněji.
- Nelákejte psa, když je zabaven ostatními psy. Počkejte, až se pes na vás sám od sebe podívá.
- Ze začátku jděte od ostatních psů o něco dál. Pokud pes stále věnuje pozornost vám, pomalu se k nim přibližujte.
- Mezi jednotlivými kliknutími uběhla příliš dlouhá doba. V tomto stadiu tréninku nemá mezi kliknutími uběhnout víc než 5 vteřin!
- Pamlsky vypadají oschle. Zkuste raději kousky karbanátků.

Doufáme, že rozdíl je jasně patrný. Takže pokud se chcete stát mistrem klikrtreninku, doporučujeme vám zapomenout všechny abstraktní rady a raději se soustředit na to, co vidíte. Dávejte ostatním co nejkonkrétnější rady a očekávejte konkrétní rady od instruktorů, kynologické literatury a vůbec všech, kdo vám radí. Možná nebudou znít tak vzletně a vznešeně, ale budou fungovat!

Co kliktrénink NENÍ

Stále více lidí si pořizuje klikr a začíná ho používat v tréninku. Ale mezi používáním klikru a trénováním metodou kliktréninku je velký rozdíl.

Hodně lidí používá klikr k preciznějšímu odměňování, což je samo o sobě v pořádku, ale vedle toho stále ještě zakládá velkou část tréninku na korigování chování psa, pokud dělá chyby (čímž se prohřešují proti první zásadě). Vedou nebo lákají psa tak, aby pochopil, co má dělat (prohřešek proti zásadě číslo dvě). Zkráceně řečeno, trénují přesně tak, jak vždycky trénovali. To NENÍ kliktrénink. Nezáleží na tom, jak často klikají, nemá to s kliktréninkem ani vzdáleně nic společného. Je to tradiční trénování psa za použití klikru. Samozřejmě to může být efektivnější než normální trénink bez klikru, ale zároveň tím přicházejí o ty největší výhody kliktréninku.

Abychom definici kliktréninku ještě víc zkomplikovali, prohlásíme, že k trénování metodou kliktréninku vlastně ani není klikr zapotřebí. Podmíněný posilovač může být spousta věcí – klikr, píšťalka, pochvala, mlasknutí, pokyn rukou, zkratka ledacos. Vše, co je pes schopen vnímat, se dá použít jako podmíněný posilovač. Neomezujte se na klikr jako takový. Používáme ho, protože to v mnoha případech je ten nejpraktičtější posilovač, který máme. Pokud přijdete na něco lepšího, určitě nám o tom dejte vědět! Pamatujte, že nejdůležitější je princip tohoto tréninku, ne ta malá krabička z umělé hmoty.

Výhody kliktréninku

- Pracujete s odměňováním správného chování namísto korigování špatného. Výsledkem je pes, kterého trénink baví a nebojí se udělat chybu.
- Místo lákání, vedení a komandování necháme psa, aby sám přišel na to, které chování vyžadujeme. Tím pádem je menší šance, že se pes stane ve svém chování závislým na nejrůznějších berličkách.
- Vzhledem k tomu, že se pes od začátku učí nabízet určité chování sám od sebe, bude po celou dobu tréninku dobrovolně přítomen. Pokud trénujete metodou kliktréninku, nemusíte se obávat o nedostatek kontaktu se psem!
- Chování, které je naučené pomocí kliktréninku, je jednodušší převést do nového prostředí a situací. To znamená, že pokud se pes

naučil určité chování v určité situaci, je jednoduché ho naučit totéž chování i v jiných situacích.

- Pomocí kliktréninku můžete posilovat přesně – načasování odměny se zlepší. Trénink se tak stane efektivnějším, ušetříte čas a dostane se vám té preciznosti, kterou si přejete.
- Při kliktréninku psa nejdřív naučíme to, co chceme, aby dělal. Až když vykonává úkol dokonale, spojíme ho s povel. Díky tomu získáme přesně definovou dvojici chování-povel.
- Kliktrénink se stává opravdu zábavným po několika měsících tréninku. Po čase se váš pes stane tím, co my nazýváme „klikru znalým“ psem. Klikru znalý pes opravdu pochopil, o co jde, trénování ho moc baví, nabízí chování jak na běžícím pásu a je velice kreativní. Nové úkoly zvládá hravě. Doufáme, že se vám někdy podaří s takovým psem pracovat. Trenéra to totiž opravdu nakopne!
- Jako klikrtrenér se časem naučíte pozorovat chování a „číst psy“, rozdělit trénink na řadu malých částí a zvětšovat požadavky postupně podle toho, jak je váš pes zvládá.
- Ale především je kliktrénink úžasná zábava! Uvidíte, že budete mít z tréninků dobrou náladu...

Aha, říkáte si. Ale ještě neřekli ani slovo o tom, jak se to dělá v praxi. Nebojte se, dostaneme se k tomu – ale než začnete s kliktréninkem v praxi, musíme se nejdřív podívat na několik maličkostí. Dřív, než otočíme klíčkem v zapalování, seznámme se s tím, co se skrývá pod kapotou našeho závodního auta.

Kapitola druhá

Pozitivní a negativní posílení

Někdy, když posloucháte kynology diskutující o různých metodách tréninku, není jednoduché uvěřit tomu, že mluví o stejném druhu zvířete. Představte si, že pozvete dva velmi zkušené instruktory na večeři. Jako vždycky, když se sejde pár pejskařů, mluví se jenom o jednom – už u předkrmu jste u psů.

Večeře se dvěma instruktory

Nejdřív začnete probírat problém sousedova briarda, který zdraví všechny návštěvy tím, že jim vyskočí na prsa. První instruktor řekne: „Vraďte mu koleno do hrudi.“ „Otočte se zády k němu a ignorujte ho do té doby, než stojí všema čtyřma na zemi,“ radí druhý. „Hm,“ řeknete si a pokračujete v jídle.

Při hlavním chodu se začnete bavit o tom, proč má hodně psů horší výsledky při soutěžích v obedienci než při tréninku. „Pes chápe, že ho psovod nemůže v kruhu potrestat,“ řekne první instruktor. „Pes chápe, že nedostane tenisák ani pamlskek po celou dobu, co jste v kruhu,“ řekne druhý. „Cože?“ divíte se, zatímco jdete do kuchyně pro zákusek.

Nad zákusem řekne první instruktor: „Buďte důslední. Pokud řeknete „sedni“, tak musí pes sedět, ať chce, nebo nechce.“ „Pokud pes neposlouchá na povel, postupovali jste příliš rychle. Zjednodušte to a zkuste to znova,“ řekne ten druhý.

V tu chvíli jste už tak zmatený, že ztratíte chuť k jídlu. Když ti dva začnou diskutovat o aportování, radši se vytratíte na toaletu. Přes dveře k vám ze stále hlučnější diskuze dolétnou slova jako „nucený aport“ a „zpětná řetězová reakce“.

Na každý problém mají ti instruktoři dvě na první pohled protichůdná řešení. Pochopitelně spolu vůbec nesouhlasí a ani jeden z nich nechápe,

jak ten druhý mohl někdy něco se psem dokázat. Ale vy víte, že oba instruktoři mají v praxi se svými psy výborné výsledky.

Jak je možné, že se jejich názory tak různí? Může to mít nějakou souvislost s vešcerí? Odpověď se vám dostane, pokud budete pokračovat ve čtení.

Dva druhy posilování

Chování zvířat (lidi nevyjímaje) není tak náhodné, jak to někdy může na první pohled vypadat. Pokud se podíváte pozorněji, objevíte, že veškeré chování vede k určitému pozorovatelnému výsledku.

Chování	Následek chování
Petr stiskne kliku dolů.	Dveře se otevřou.
Pes táhne na vodítku.	Pes může jít rychleji dopředu.
Kari jde mimo louži.	Kari nebude mít mokré nohy.
Pes trénovaný na pasení neútočí na ovce.	Pes nedostane elektrický šok.

Všechny tyto příklady ilustrují, že každé chování má následek neboli konsekvenci, jak tomu říkáme odborně. Buď dosáhneme něčeho, co chceme (dveře se otevřou, pes se dostane rychleji dopředu k zajímavým pachům) nebo se vyhneme něčemu, co je nepříjemné (nebudeme mít mokré nohy nebo se vyhneme elektrickému šoku). V každém případě se naše chování posílí. Je tudíž vysoce pravděpodobné, že pokud se ocitneme ve stejné situaci, budeme své chování opakovat.

Z příkladů vidíme, že existují dva druhy posílení. Tomu prvnímu se říká pozitivní posílení. V každodenní řeči tomu často říkáme odměna. Pokud naše chování má za výsledek něco, co chceme, je pravděpodobnější, že se později ve stejné situaci zachováme stejně.

Pokud jste dokončili základní školu a jste normálně vychovaní, také jste se naučili nedělat jisté věci, abyste ušli nepříjemnostem. Tomu se říká negativní posílení. Pokud určité chování vede k tomu, že se vyhneme něčemu nepříjemnému, je pravděpodobné, že příště toto chování

zopakujeme. Pokud se díváte pozorně, je většinou snadno patrné, zda pes vykonává určité chování díky pozitivnímu, nebo negativnímu posílení.

Až budete na soutěži v obedienci, dívejte se pozorně na psovo držení těla a výraz. Všimněte si i chování psovoda a také toho, jakým způsobem používá hlas. Pes, který pracuje proto, aby dostal tenisák nebo pamlsek (pozitivní posílení), se bude chovat jinak než pes, který pracuje proto, aby se vyhnul škrubání vodítkem, nadávkám nebo něčemu jinému nepříjemnému (negativní posílení). Pro nezasvěcené to může vypadat, že ti dva psi dělají naprosto stejné věci. Oba psi vykonávají cvičení a poslouchají psovoda. Přesto však tito dva psi žijí ve dvou naprosto rozdílných světech.

Psovodi se také chovají rozdílně. Psovod, který psa naučil vykonávat příkazy tím, že ho nutil vyhýbat se potrestání, dává často příkazy hlasitěji, obvykle mívá agresivní řeč těla a je na něm vidět, že je připraven psa okamžitě potrestat, kdyby nedělal to, co se od něj očekává.

Psovodi, kteří efektivně používají pozitivní posílení, nepotřebují rozkazy rvát. Vědí, že pes má výborný sluch a že hlasitost povelu kvalitu vykonání neovlivňuje. Bývají často mnohem uvolněnější (i když při závodech jsou určitě také nervózní) a věří svému psovi. Pes, který je trénován pozitivními metodami, nemá žádný důvod k tomu, chtít bezdůvodně utéct. Majitel má přece to, na co se těší.

Chování je egoistické

Je rozšířeným omylem, že psi dělají věci, protože „my jim poručíme“, „protože pro nás pracují“, „protože nás považují za vůdce“, a tak dále. Pes pracuje jenom ze dvou důvodů:

1. Aby dosáhl něčeho, co chce, nebo
2. aby se vyhnul něčemu nepříjemnému.

Jiné alternativy neexistují!

Naše příkazy jsou pro psa jenom nápovědou, že pokud teď vykoná jisté chování, má šanci 1) dostat pamlsek (nebo něco jiného) nebo 2) vyhnout se nepříjemné korekci – podle toho, jak je trénován. Jinými slovy – správné chování přináší psovi nějakou výhodu. Veškeré chování je totiž egoistické!